

Parlamentaarsed uudised

Margit Muul (RiTo 3), Eesti Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse infospetsialist

Uudiste kokkuvõte välisriikide parlamentides toimunud 2002. aasta novembrist 2003. aasta märtsini.

Seekordses ülevaates on peale parlamendivalimiste kajastatud ka uudiseid, mis puudutavad parlamendiliikmete käitumist istungisaalis ning mõningaid ebatavalisi ja huvitavaid seaduseelnõusid. Kasutatud on elektroonilisi infoallikaid: uudisteagentuuride BNS ja Reuters andmebaase, ajalehtede Eesti Päevaleht ja Postimees elektroonilist arhiivi ning täistekstandmebaasi EBSCO.

Austraalia

Austraalia senatis oli 102 aasta jooksul esimene umbusaldushääletus. Ajalooline peaministri umbusaldus leidis aset seoses Austraalia vägede saatmisega Pärsia lahe piirkonda võimaliku Iraagi sõja puhul. Opositsiooniparteide eestvedamisel läks umbusaldusavaldus parlamendis läbi 33 häälega 31 vastu. Austraalias pole umbusaldushääletusel küll seaduslikku võimu, kuid tegu on olulise sümbolse žestiga.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=227037>.

Austria

24. novembril olid Austrias ennetähtaegsed parlamendivalimised, mis said teoks sisetülide tõttu Vabadusparteis ja mis omakorda töid kaasa Rahvaparteiga loodud koalitsioonivalitsuse kukkumise. Valimistel sai enneolematult suure võidu konservatiivne Rahvapartei, saavutades viimase kahekümne aasta parima tulemuse. Suurimaks kaotajaks võib pidada eelmiste valimiste suurvõitjat parempopulistlikku Vabadusparteid, kes kaotas ligi kaks kolmandikku eelmine kord kogutud häältest. Valimiste teine tulemus kuulus sotsiaaldemokraatidele, kes suutsid säilitada ligikaudu kolmandiku hääletanute toetuse. Parlamendivalimistel ilmnas austerlaste kaldumine konservatiivide poole, sest konservatiivide poolt andis oma hääle peaaegu pool valijaist. Analüütikute hinnangul näitab tulemus austerlaste pettumust Vabadusparteis, kes ei suutnud lahendada tööpuuduse ja immigratsiooni probleeme ega peletada hirmu Euroopa Liidu laienemise järel maale valguva võõrtöajõu ees.

BNS, 25.11.2002, "Austria valimistel võitsid konservatiivid";

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=80455&rubriik=49>.

Gruusia

Novembris toimus Gruusia parlamendis järjekordne kaklus. Riikaks parlamendiliikmeks osutus Petre Tsiskarišvili, kes kaks nädalat varem oli ise parlamendihooones nelja kolleegi käest peksa saanud ja nüüd omakorda teisi ründas. Pealtnägijate sõnul oli peksja isegi kasteeti kasutanud. Sellise käitumise peale nõudsid paljud parlamendiliikmed Tsiskarišviliit saadikupuutumatus e äravõtmist ja kriminaalasja algatamist.

BNS, 19.11.2002, "Gruusia parlamendis puhkes järjekordne kaklus".

Gröönimaa

Detsembris toimunud Gröönimaa valimistel võidutsesid iseseisvust toetavad jõud. Enim hääli – 29,3% – sai iseseisvusmeelne Siumut Partei, tulemus annab neile parlamendis 10 kohta. Radikaalsem separatistlik Inuiti Vennaskond kogus 25,8% häältest ja sai 8 parlamendikohta. Konservatiivset Atassuti parteid toetas 20,9% valinuist. Selline tulemus näitab, et Gröönimaa liikus 280-aastase koloniaalvõimu ja poolautonoomia järel jällegi sammu võrra Taanist täieliku eraldumise suunas. Siumut Partei soovib suuremat sõnaõigust Gröönimaa välis- ja julgeolekuküsimustes ning tahab jätkata liikumist iseseisvuse poole. Inuiti Vennaskond sooviks korraldada iseseisvusreferendumi juba 2005. aastal.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=222083>.

Hispaania

Kolm Hispaania valitseva partei parlamendiliiget said trahvi pornopiltide vaatamise eest ajal, kui istungisaalis arutati perevägivalda üle. Ajakirjanikud jälgisid saalis toimuvat ja jäädvustasid, kuidas saadikud vaatasid arvuteist elektroonilise postiga saabunud pornopilte. Partei karistas parlamendiliikmeid maksimaalse trahviga – partei sisekorra määruste kohaselt 450–900 euroga.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=80845&rubriik=49>.

Hispaania parlamendi baski rahvuslastest liikmed kahtlustasid, et nende jutuaajamisi kuulati Madridi parlamendis salaja pealt. Väidetavalt tekkis neil parlamendi kabinettides telefoniga rääkides veider kaja. Baski Rahvuspartei (PNV) liider informeeris sellest parlamendi spiikrit, kes palus algatada politseijuurdlust. Nädal varem oli Hispaania kohus aktsepteerinud valitsuse taotluse kaotada baskide rahvuslik partei Batasuna, mida peetakse äärmusrühmituse ETA poliitiliseks tiivaks.

BNS, 21.03.2003, "Hispaania parlamendi baski saadikud kahtlustavad pealtkuulamist".

Holland

23. jaanuaril, kaheksa kuud pärast parlamendivalimisi, pidid hollandlased taas minema parlamenti valima. Eelmistel valimistel erakordset edu saavutanud populistlikule parteile Pim Fortuyni Nimekiri (LPF) ennustati seekord juba enne hääletamispäeva tunduvalt

tagasihoidlikumat tulemust. Mõrvatud poliitiku Pim Fortuyni rajatud partei suur edu kahanes skandaalide ja sisetülide tõttu.

Juba teist korda kaheksa kuu jooksul võitis valimised Kristlik–Demokraatlik Liit (CDA), kes sai 150-liikmelises parlamendis 44 kohta ja jätkab Hollandi suurima parteina. Opositsioonis olev Tööpartei (PvdA) võitis 42 kohta, 19 kohta rohkem kui eelmistel valimistel, tehes seega parlamendis hiigeltõusu. Ennustatult sai suure kaotuse osaliseks Pim Fortuyni parempopulistlik partei LPF. Erakonnal oli 26 parlamendikohta, millest pärast valimisi jäi järele kõigest 8. Paremtsentriline liberaalne Vabaduse ja Demokraatia Partei (VVD) sai uude parlamenti 28 kohta. Nii kristlike–demokraatide kui ka Tööpartei suur toetus viitab valijate soovile saavutada riigi sisepoliitikas taas stabiilsus.

Valimistel osales umbes 80% hääleõiguslikest kodanikest.

[http://www.postimees.ee/prindi.html?id=87242&rubriik=49,](http://www.postimees.ee/prindi.html?id=87242&rubriik=49)

[http://www.postimees.ee/prindi.html?id=87348&rubriik=49.](http://www.postimees.ee/prindi.html?id=87348&rubriik=49)

Israael

29. jaanuaril toimusid Israelis ennetähtaegsed parlamendivalimised, selle põhjustas Tööpartei lahkumine Likudi valitsusest. Valimised võitis senise peaministri Ariel Sharoni juhitud Likudi partei. 120–kohalisse Knessetisse said nad senise 19 koha asemel koguni 38 kohta. Suure kaotuse osaliseks sai Tööpartei – senise 25 asemel 19 kohta. Tsentristlik Shinui erakond sai senise 6 asemel 15 kohta ning usupartei Shas 11 kohta. Uue valitsuse esmased ülesanded on riigi väljaviimine majanduskriisist ning 28 kuud kestnud Palestiina ülestõusu mahasurumine.

Valimistest osavõtt osutus madalaks. Valimas käis üksnes 68,7% hääleõiguslikest kodanikest. Viimati oli valimisaktiivsus nii madal 1949. aastal, siis hääletas 75,1% valijaist.

[http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=226484,](http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=226484)

[http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=226639.](http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=226639)

Iraan

Iraani parlament võttis vastu seaduse, mille kohaselt Iraani naised võivad nõuda abielulahutust samamoodi kui mehed. Pärast seda kui islami fundamentalistid 1979. aastal võimu haarasid, pole naistel sellist õigust olnud. Abielulahutust võisid nõuda ainult mehed. Uue seaduse rakendamise juures on aga väike konks. Nimelt peab vastuvõetud seaduse heaks kiitma ka Guardian Council, grupp fundamentaliste, kes vaevalt seda teevad. Kuid heaks alguseks võib pidada sedagi, et soovitakse kehtivat seadust muuta.

Off Our Banks, Nov/Dec 2002, vol 32, issue 11/12, p 6, "Lawmakers would equalize divorce laws".

Läti

Lätis elab rohkearvuline õigeusklike ja vanausuliste kogukond, kes tähistab Kristuse sünnipäeva mitte detsembris, vaid 7. jaanuaril. Juba mitmendat aastat on jõulude eel Läti parlamendis üles kerkinud küsimus, kas kuulutada õigeusklike jõulud riigipühaks või mitte. Kuigi Läti parteide esindajate seisukohad on antud küsimuses ühesugused – 7. jaanuar tuleks kuulutada riigipühaks –, ei jõutud selle küsimuse arutamisele parlamendikoridoridest istungisaali ning mainitud kuupäev jäi taas riiklikuks pühaks kuulutamata. Läti põhiseaduse kohaselt on õigeusklikel ja vanausulistel õigus küsida selle usupüha tähistamiseks töölt vaba päev.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=84297&rubriik=49>.

Esimest korda Läti Seimi ajaloos moodustasid parlamendi naisliikmed oma saadikurühma. 100 seimisaadiku hulgas on 21 naist, uue saadikurühma asutamiskoosolekust võtsid osa nii koalitsiooni kui ka opositsiooni naisesindajad. Naissaadikute rühma juhiks valiti üksmeelselt erakonna Uus Aeg esindaja Inara Ostrovskaja.

BNS, 24.01.2003, "Läti seimi naised koondusid saadikurühmaks".

Malta

Malta on aastaid silma paistnud kõrge valimistel osalemise protsendiga. Maltal on eriline poliitiline süsteem, parlamendis on ainult kaks erakonda – Rahvuspartei ja Tööpartei. Üks partei moodustab alati valitsuse ja teine on opositsioonis. Tavapäraselt kogub võidukas partei üksnes paar protsenti rohkem võiduks vajalikust 50% häältest. Kummalgi erakonnal on oma mõjukas telekanal, raadiojaam ja ajaleht. Kahe partei suurim ideoloogiline erinevus viimaseil aastail on olnud suhtumine Euroopa Liitu. Märtsi alguses toimunud rahvahääletusel Euroopa Liiduga ühinemiseks võitsid 53,5%-ga europooldajad. Hääletamas käis 92% maltalasi. Kõrget osalusprotsenti võib põhjendada ka sellega, et erakonnad võivad kasutada valijate nimekirju, mis mujal Euroopas on keelatud isikuandmete kaitse tõttu. Hääletamispäeval kontrollivad erakonnad, kes valijaist pole veel oma kodanikukohust täitnud, neile helistatakse koju ning palutakse kindlasti hääletama tulla. Valitsus on välismaal elavaile maltalastele Maltale hääletama sõitmiseks kinni maksnud ka suure osa lennupiletihinnast, valijad kulutavad lennukipiletile üksnes paarsada krooni. Seda kasutatakse meelsasti, sest nii saavad inimesed väikese raha eest kodumaal elavaid sugulasi külastada.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=92710&rubriik=49>.

Norra

Samal ajal kui Norra parlamendis kõneldi sõjaohust Iraagis, mängis konservatiivide partei liige ja õiguskomisjoni esimees Trond Helleland istungi ajal pihuarvutiga sõjamängu. Süvenenud arvutimängija tabas istungisaalist reportaaži tegev riigitelevisiooni kaamera ja võttis tema selja tagant lähiplaani. Uudis levis peale televisiooni ka kirjutavasse pressi ning

leidis seal suurt vastukaja. Teiste fraktsioonide esindajate sõnul seab selline käitumine Norra väga halba valgusse. Oma vabanduseks lausus Helleland, et elektroonilisest märkmikust päevaplaani vaadates ei suutnud ta kiusatusele vastu panna ega loobuda uue mängu proovimisest. Ta kinnitas, et mängimise ajal jälgis ta ka saalis toimuvat. Saadiku sõjamäng kestis kaamerate ees ligi 7 minutit.

[http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=226566;](http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=226566)

Associated Press Newswires, 30.01.2003 (Reuters).

Palestiina

Palestiina parlament kiitis 10. märtsil heaks omavalitsusse uue peaministri koha loomise. Otsuse poolt oli 64 ja vastu 6 parlamendiliiget. Seega tuleb üle vaadata praeguse omavalitsuse juhi Yasser Arafati võimupiirid ning panna paika peaministri tulevased ülesanded. Esialgse kava kohaselt jääb Arafatile viimane sõna läbirääkimistel Iisraeliga ning kontroll julgeolekujõudude üle ning peaministri ülesandeks juhtida valitsust ja kabineti ministreid. Ameerika Ühendriigid ja Iisrael olid küll peaministri koha loomisel nõudnud, et peaministriks saaks palestiinlaste pealäbirääkija. Nädal pärast esialgset parlamendi otsust andis Yasser Arafat parlamendile arutamiseks seadusemuudatuse, millega peaks paika pandama peaministri võimupiirid. Arafat tahab endale jätta õiguse käia kõigil kabinetiistungeil, mis omakorda näitab, et Arafat ei aktsepteeri täieõigusliku peaministri ametikoha loomist.

[http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=229817,](http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=229817)

[http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=230429.](http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=230429)

Poola

Detsembri keskpaiku tungis ligikaudu 300 töötut poolakat Poola parlamendihoonesse ja katkestas parlamendiistungi. Meeleavaldajaid oli kohale tulnud kogu Poolast. Nad nõudsid oma deklaratsioonis, et Poola algataks suuri avalike tööde projekte ja tagaks igale töötule ühe sooja toidukorra päevas. Poolas on tööpuuduses 17,5% elanikest.

Valvureil õnnestus demonstrandid istungisaalist välja ajada.

BNS, 19.12.2002, "Töötud meeleavaldajad tungisid Poola parlamenti".

Prantsusmaa

Pärast pikki ja põhjalikke vaidlusi võttis Prantsusmaa parlament veebruari keskel vastu uue siseturvalisuse seaduse. Seadus laiendab tunduvalt politsei õigusi ning kehtestab hulga uusi õigusrikkumisi, näiteks agressiivne kerjamine ja uued prostitutsiooniliigid. Politseil on nüüd õigus teha lihtsustatud korras läbiotsimisi. Kõige karmimad karistused ootavad inimkaubandusega tegelejaid. Eelneva arutelu käigus viidi sisse 320 parandusettepanekut,

sellest hoolimata leiavad mitmed opositsiooniparteide liikmed, et osa seaduse artiklitest pole põhiseadusega kooskõlas ning piiravad inimeste vabadust.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=90008&rubriik=49>.

Rootsi

Konservatiivne Rootsi päevaleht Svenska Dagbladet avaldas detsembris küsitlustulemused, mis näitasid, et 349 Rootsi parlamendiliikmest eelistab 167 vabariiki ja 163 pooldab kuningriiki, ülejäänud jätsid küsimusele vastamata. Monarhiavastaseid on rohkem vasakparteides. Sotsiaaldemokraate, rohelisi ja Vasakpartei saadikuid on parlamendis kokku 191, neist on 142 monarhia kaotamise poolt. Paremas tiivas, mille moodustavad liberaalid, tsentristid, konservatiivid ning kristlikud demokraadid, on kokku 158 liiget, neist 130 pooldab monarhiat. Tavakodanikest toetab Bernadotte'ide dünastia säilimist 62%. Rootsi parlamendi kevadisel istungjärgul peaks arutlusele tulema ettepanek monarhiast loobuda. Eelnõu esitab parlamendi sotsiaaldemokraadist liige.

BNS, 27.12.2002, "Rootsi parlamendiliikmed eelistaks monarhiale vabariiki".

Jaanuaris lõppes Rootsi Vasakpartei esinaise, karismaatilise Gudrun Schymani poliitiline karjäär. Tuludeklaratsiooni täitmisel oli ta oma maksukoormat 90 000 Rootsi krooni võrra vähendanud. Vasakparteile on Schymani lahkumine valus hoop, sest tema võttis 1993. aastal üle partei juhtimise ja puhus feministliku programmiga parteile uut elu sisse. (Vasakpartei eelkäija on Rootsi Kommunistlik Partei (1921–1967).) 1998. aasta riigipäevavalimistel kogus Schymani juhitud partei 12% hääli, 1999. aasta europarlamenti valimistel püstitati partei rekord – nende poolt hääletas koguni 16%. 2002. aasta riigipäevavalimistel toetas Vasakparteid üksnes 8,3%. Poliitikuna on Gudrun Schyman olnud üledukas, kuid eraelus on ta silma paistnud mitme skandaaliga, sealhulgas alkoholiga liialdamine. Rootsi Vasakpartei otsib uut juhti naisliikmete hulgast, et ei jääks muljet, nagu oleksid mehed partei üle võtnud.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=226239>.

Saksamaa

Vähem kui pool aastat pärast Saksamaa parlamendivalimisi on võitjaks tulnud sotsiaaldemokraatliku partei populaarsus langenud. Aasta alguses toimusid riigis kohalikud valimised, kus partei kaotus oli üsna suur. Sotsiaaldemokraatide liider Gerhard Schröder peab ette võtma kardinaalseid muudatusi. Kui parlamendivalimised toimuksid praegu, oleks tema partei kaotus küllalt tõenäoline. Koalitsioon rohelistega Bundestag'is esialgu aga püsib ning neil on veel aega kolm aastat oma positsiooni parandada.

Economist, 2/8/2003, vol 366, issue 8310, p 5, "Gerhard Schröder's last chance".

Soome

16. märtsil toimunud Soome parlamendivalimistel võidutses opositsioon. Keskpartei sai 200–kohalisse Eduskunnasse senise 48 asemel 55 kohta. Eelmise koalitsiooni liidri, Sotsiaaldemokraatliku Partei kaotus oli napp, nende tulemuseks jäi 53 kohta. Valimiste suurimaks kaotajaks peetakse parempoolset Koonderakonda, kes sai 40 kohta, varasemaga võrreldes 6 kohta vähem. Väikeparteidest olid edukad Rohelised, kes said juurde 3 kohta – nüüd on neid parlamendis 14. Vasakliit sai 19, Rootsi Rahvapartei 8 ja Kristlikud Demokraadid 7 kohta. Parlamenti mittepääsenuist kogus enim häält Kommunistlik Partei, kelle poolt hääletas 0,8% valijaskonnast.

Uus parlament asus tööle juba nädal pärast valimisi. Uued parlamendiliikmed hakkasid palka saama kohe, kui valituks osutumine kindel oli, s.o 19. märtsist alates. Soome parlamendiliikme palk on 4541 eurot (71 000 krooni), kui parlamendis on olnud rohkem kui 12 aastat – 4877 eurot (76 000 krooni). Endistele parlamendiliikmetele lõpetati palga maksmine kohe pärast volituste lõppemist. Neile, kes on parlamendis töötanud kaheksa aastat, maksab pensioniamet 32% senisest palgast pensioni.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=230419>,

<http://www.postimees.ee/index.html?number=770&op=lugu&id=93359>,

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=231495>.

Soome parlamendikomisjonis valmis veebruaris seaduseelnõu, mis nägi ette üksikute naiste ja lesbipaaride viljatuse ravi keelustamise ning selle kriminaalkorras karistatavaks muutmise. Komisjonis hääletas seaduseelnõu poolt 11 liiget, kellest 10 olid mehed. Oma seisukohta põhjendasid nad sellega, et Soomes pole mõtet sünnitada isata lapsi, ühiskond peaks toetama ainult "õigete perede" moodustamist ja ravima üksnes haiguslikku lastetust. Komisjoni 6 vähemusse jäänud liiget lubaksid ravi ka üksikuile naistele ja lesbipaaridele, kui seemnerakudonor on nõus, et lapsele avaldatakse tema bioloogilise isa andmed. Kui parlament oleks komisjoni ettepaneku heaks kiitnud, saaksid tulevikus viljatuse ravi üksnes mehest ja naisest koosnevad paarid ning seaduse eiramine oleks karistatav rahatrahvist kuni aastase vanglakaristuseni. Peale nõrdinud naisõiguslaste polnud eelnõuga rahul ka Soome valitsus, kes eelnõu parlamendist tagasi võttis. Seega jäi Soome endiselt ilma viljatuse ravi puudutavast seadusest, mida hakati ette valmistama juba 1982. aastal.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=227152>,

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=227355>.

Šveits

Šveitsi parlament kavatses algatada seaduseelnõu keelustamiseks nn suitsiiditurismi. Paljud välismaalased reisivad Zürichisse, et sealse Dignitase grupi abil enesetappu sooritada. Dignitas pakub neile jooki, mis on vürtsitatud surmava rahustidooosiga. Viimastel aastatel on kasvanud nende arv, kes sõidavad Zürichisse Dignitase grupi juurde enesetappu tegema.

Teenus maksab üksnes 75 eurot. Enesetappu tõkestav seadus ei saa aga jõustuda enne 2004. aasta lõppu.

BMJ: British Medical Journal, 2/1/2003, vol 326, issue 7383, p 242, "Swiss parliament may try to ban 'suicide tourism'".

Taani

Taani justiitsminister kavatseb parlamendile esitada eelnõu, mis peaks võitluses kuritegevusega andma politseile suuremad volitused, näiteks loa kasutada kuritegelikus keskkonnas oma agente ja võtta kurjategijate paljastamise nimel osa väiksematest seaduserikkumistest. Kuritegevus on Taanis viimasel ajal jõudsasti levinud, ennekõike tahetakse senisest efektiivsemalt võidelda narkokaubanduse ja prostitutsiooni vastu, näiteks lubada politseil imbuda kuritegelikesse rühmitustesse ja provotseerida kahtlustäratavaid tüüpe kuritegudele. Eelnõu kohaselt peab politseile jääma ka õigus telefone pealt kuulata ja salastada teavet kuritegelikes rühmitustes tegutsevate agentide kohta. Mitme analüütiku arvates oleks seaduseelnõu heakskiitmine parlamendis tõsiseks löögiks Taani demokraatlikule riigikorraldusele.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=93172&rubriik=49>.

Türgi

Novembri alguses toimunud Türgi parlamendi valimised tõid võidu islami taustaga Öigluse ja Arengu Parteile (AKP). Esimest korda 15 aasta jooksul sai valimiste võitja parlamendis niipalju kohti, et saab üksi valitseda: 550-kohalises parlamendis võitis AKP 363 kohta, teisena parlamenti pääsenud partei on vasaktsentristlik Vabariiklik Rahvapartei, kes sai 178 kohta. Teised erakonnad ei ületanud 10% valimiskünnist. 9 viimast kohta jagatakse sõltumatute saadikute vahel. Uued valitsejad on lubanud säilitada läänesõbraliku hoiaku ja jätkata püüdlusi Euroopa Liidu liikmeks saamise suunas. Nad kinnitavad, et neil pole plaanis Türgit islamiriigi teele pöörata. Öigluse ja Arengu Partei moodustati 2001. aastal ning selle tugitalaks on varem keelatud islamistlikud rühmitused. Valimistulemuste selgudes kandis AKP liider ja peaministri kandidaat kohtulikku karistust ilmaliku valitsuse vastase propaganda eest. Seaduse kohaselt ei saa sellisel juhul valitsuses osaleda.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=77961&rubriik=49>,

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=77998&rubriik=49>.

Ukraina

Suur hulk Ukraina ajakirjanikke ja ühiskondlike organisatsioonide esindajaid kogunes detsembris Ülemraadasse (Ukraina parlament), et osaleda sõnavabaduse ja tsensuuri arutelul. Istungi algataja oli opositsioon eesotsas sõnavabaduskomisjoni esimehega. Väidetavalt kontrollivad Ukrainas kõiki meediakanaleid kas riik või riigile lähedased oligarhid. Tõeliselt vabad on üksnes väga väikese tiraažiga väljaanded, kuid neile avaldab riik

survet maksukontrollide ja litsentside eraldamise kaudu. Ukraina võimuesindajad ei suvatsenud tsensuurisüüdistustele isegi mitte reageerida.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=222129>.

Ukraina Ülemraada spiiker oli sunnitud parlamendi istungi ettenähtust varem katkestama, sest saalis puhkes kaklus. Kakluse käigus aeti ümber arvuteid, rebiti välja mikrofone ning opositsiooni esindajad skandeerisid: "Kutšma – kõtt!". Enne kakluse puhkemist arutati saalis Ukraina Panga presidendi väljavahetamist. Probleem halvas parlamendi töö juba hommikul – pidevalt kuulutati välja vaheaegu, et poolte seisukohti kooskõlastada. Spiikri katse panna pangajahi tagandamine hääletusele viiski saadikud kakluseni.

BNS, 12.12.2002, "Ukraina parlament lõpetas päeva kaklusega".

Ukraina opositsioon väidab, et detsembri teisel poolel toimus Ülemraadas riigipöördekatse. Opositsionisaadikute väitel tahetakse parlament poliitilisest elust eemaldada, sest ligi pool saadikuist on ilma jäetud põhiseaduslikust õigusest osaleda otsuste langetamises. Ülemraada reglemendikomitee sekretär salvestas videolindile hääletustulemuste võltsimise hetke. Opositsioon viitab oma avalduses, et häälte võltsimine, legitiimse häältelugemiskomisjoni asendamine presidendimeelse ajutise komisjoniga ja parlamendi reglemendi sätete eiramine viitavad vastuvõetud otsuste ebaseaduslikkusele.

BNS, 18.12.2002, "Ukraina opositsioon: ülemraadas toimus riigipöördekatse".

Ukraina Ülemraada hakkas märtsis arutama seaduseelnõu, mis puudutab ekspresidentide garantiisid. Eelnõu näeb ette, et ametist lahkunud president on Ukraina territooriumil puutumatu, teda ei saa võtta kriminaalvastutusele tegude eest, mida ta on oma ametiaja vältel toime pannud, v.a riigireetmine ja teised rängad kuriteod. Nii ekspresidendile kui ka tema pereliikmeile tagatakse turvateenus. Ekspresident saab kasutada ametiautot ning sõita ühissõidukites tasuta. Tal on ka õigus tasuta arstiabile, tema elu ja tervis kindlustatakse ametisoleva riigipea kümne aastapalga ulatuses. Eelnõu pakub eksriigipea pensioniks 80% ametisoleva presidendi palgast, pärast ekspresidendi surma saab tema pensioni 60 kuu jooksul üks presidendi pereliikmeist. Ükski soodustus ei kehti juhul, kui president tagandatakse ametist umbusaldushääletuse tagajärjel.

BNS, 07.03.2003, "Ukraina parlament hakkab arutama ekspresidentide garantiisid".

Ungari

Ungari parlament kiitis päev enne jõule heaks uimastiseadust leevendava muudatuse. Uues seaduses on fikseeritud, et isikut, kes kasvatab, valmistab, hangib või omab mõnuaineid ainult enda tarbeks, ei saa süüdistada narkootikumide kuritarvitamises ega kohtulikult karistada. Uue seadusega tahetakse narkootikume üks kord tarvitanud noortele anda võimalus end parandada. Praegune opositsioon näeb rangete sätete pehmendamises suurt ohtu uimastite levikule noorte seas, kuid seaduse liberaliseerimist neil takistada ei õnnestunud.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=84600&rubriik=49>.

Usbekistan

Usbekistani parlament võttis detsembris vastu seadused, mis näevad ette kahekojalise parlamendi loomise. Loodetakse, et kahekojaline süsteem aitab muu hulgas kaasa kõigi parteide aktiivsuse kasvule. Selle otsusega loodetakse astuda samm riigi demokratiseerimise suunas. Uue seaduse kohaselt antakse osa senistest presidendi volitustest üle parlamendi alamkojale.

BNS, 12.12.2002, "Usbekistan saab kahekojalise parlamendi".

Venemaa

Jaauanuaris võttis Vene parlament vastu otsuse, et kõik parlamendi alamkoja liikmed saavad riigi kulul mobiiltelefoni. 440 saadikule telefoni ostmine nõuab aastas 7 miljonit krooni, selle summa sisse on arvestatud saadikule 1400 krooni eest kõneaega kuus. Paljud saadikud polnud otsusega rahul, sest ei tahtnud vahetada juba armsaks saanud telefoninumbrit. Leidis ka neid, kes polnud rahul pakutava telefoniaparaadiga – naiseliku disainiga helesiniste ja hõbedaste Motorola mobiiltelefonidega. Kommunistide hulgas oli palju neid, kes hoidsid üldse esimest korda elus käes mobiiltelefoni.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=226412>.

Vene parlamendi ülemkoda keeldus kinnitamast varem Riigiduumaga poolt vastu võetud riigikeeleseadust. (Seaduseelnõust oli põgusalt juttu Riigikogu Toimetiste 6. numbri parlamentaarsete uudiste ülevaates.) Seadust toetas üksnes 7 föderatsiooninõukogu liiget, 126 oli selle vastu. Senaatorid polnud nõus, et võõrkeelsete sõnaühendite kasutamine keelatakse juhul, kui on olemas venekeelsed vasted. Ka mitmed kõnekeelt puudutavad punktid olid neile vastuvõetamatud, sest paljud võõrsõnad on muutunud vene keele lahutamatuks osaks ning nende keelustamine vaesestaks keelt. Senaatorid olid arvamusel, et praegusel kujul ei hakkaks seadus niikuinii toimima.

BNS, 12.02.2003, "Vene parlamendi ülemkoda lükkas riigikeeleseaduse tagasi".

Vene parlamendis oli arutlusel ka endise presidendi Boriss Jeltsini soodustuste kärpimine. Vastavasisulise seaduseelnõu algatas kommunistist saadik Viktor Iljuhin. Seaduse vastuvõtmiseks oluks vaja 226 poolthäält, kuid üksnes 137 duumasaadikut arvas, et Jeltsini privileege tuleb kärpida. Oma kindlast otsusest seaduseelnõu vastu hääletada teatasid Paremjõudude Liit ja Jabloko, teised fraktsioonid andsid oma liikmeile vabad käed.

BNS, 19.02.2003, "Riigiduumaga säilitas Jeltsini privileegid".